

ADATOK A KAPOSVÁRI IPAROSSÁG TÁRSAS ÖSSZEJÖVETELEIHEZ 1920–1940.

Az ellenforradalmi rendszer negyedszázada alatt a gyáripar fejlődése a második világháborús évek viszonylagos fellendüléséig csökkenő tendenciát mutatott Kaposváron. Ennek okát az I. világháborút követő területváltozás következményeiben, valamint az 1919 utáni magyar gazdasági, társadalmi és politikai viszonyokban kereshetjük.

Somogyot alapvetően a félféudális nagybirtok uralta, amely nem bírta volna, hogy egy kedvező iparosítási politika elszívja előle az olcsó bérű mezőgazdasági munkaerőt. A félféudális nagybirtokrendszer árnyékában még a kevés, viszonylag elmaradott nagyüzem is sorvadásnak indult, csak a kézműipar jellegű, a hagyományos ipari és szolgáltató munka ellátására szorítókozó élelmiszer ágban mutatkozott fejlődés. Az 1940. évi népszámlálás adatai szerint a megye 349 948 lakosából 15 860 dolgozott az iparban, tehát az összlakosság 4,5%-a. Az eltartottakkal együtt is csak minden nyolcadik ember élt az iparból.¹

Az I. világháború után bekövetkezett válság, majd a néhány esztendősz szanalási időszak után a harmincas évek elején az üzemek jelentős része megszűnt, s a megmaradt üzemeknél jelentősebb rekonstrukciót csak a gőzenergiáról a villamos energiára való áttérés jelentett.

A tőkés vállalkozókedvet két évtizedig a városvezetésre oly jellemző gazdaságpolitikai koncepció, mindig lelohasztotta. A város vezetőiben, a meggazdagodott iparosmesterekben a Tanácsköztársaság iránti gyűlölet és ellenszenv olyan erős volt, hogy nem is akartak nagyüzemi munkást látni a városban. Félték a munkáslétszám növekedésétől, mivel úgy vélték, hogy az üzemek létesítésével együttjáró létszámnövekedés talajt teremt a szocialista eszmék megismeréséhez és terjesztéséhez.²

Somogyiak, főleg kaposváriak körében terjedt el dr. Vének György hajdani polgármester adomaszámba menő véleménye, hogy azért nem törekszenek a város iparosítására, mert nem akar kommunistát látni.

A város „nagyüzemei”

1910. ³	1920. ⁴	1930. ⁵
Gépgyár: 79 fő.	Műlakatos: 23 fő.	Vasúti műhely: 55 fő.
Vasúti műhely: 125 fő.	Gépgyár: 71 fő.	Villanytelep: 42 fő.
Kocsigyár: 26 fő.	Vasúti műhely: 208 fő.	Tég!agyár (2): 114 fő.
Villanytelep: 28 fő.	Villanytelep: 35 fő.	Fűrésztelep: 21 fő.
Tégla- és cserépgyár (3): 119 fő.	Azbeszt- és cementpala: 26 fő.	Szabóüzem (2): 54 fő.
Asztalosüzem: 21 fő.	Tégla- és cserépgyár: 115 fő.	Gőzmalom (2): 133 fő.
Szabóüzem (2): 87 fő.	Fűrésztelep: 26 fő.	Cukorgyár: 332 fő.
Cukorgyár: 361 fő.	Gőzmalom (3): 77 fő.	Vajgyár: 43 fő.
Építési váll. (5): 165 fő.	Szabóüzem (2): 62 fő.	Vízmű: 25 fő.
Nyomda: 24 fő.	Cukorgyár: 297 fő.	Nyomda: 33 fő.
Szálloda-vendéglő: 27 fő.	Vajgyár: 39 fő.	Szálloda-vendéglő (2): 58 fő.
	Építési váll.: 29 fő.	
	Nyomda: 25 fő.	
	Szálloda-vendéglő (2): 65 fő.	
Összesen:	1062 fő.	1097 fő.
		910 fő.

1. Történeti Stat. kötetek. Az 1940. évi népszámlálás 1. Foglalkozási adatok községek szerint. Bp. 1975.
2. ANDRÁSSY ANTAL: A város az ellenforradalmi rendszer idején (1919–1944) I. Gazdasági élet. 357. old. Kaposvár. Várostörténeti tanulmányok. Kaposvár, 1975. (tovább: ANDRÁSSY)
3. A Magyar Szent Korona Országainak 1910. évi népszámlálása. II. rész. A népesség foglalkozása és nagy-

ipari vállalatok községenként. Új sorozat, 48. kötet, 937. old. Bp. 1913.

4. Az 1920. évi népszámlálás. II. rész. A népesség foglalkozása és a nagyipari és kereskedelmi vállalatok községenként. Új sorozat, 71. kötet, 146–147. old. Bp. 1925.
5. Az 1930. népszámlálás, II. rész. Foglalkozási adatok. Új sorozat, 86. kötet, 252–253. old. Bp. 1934.

Az ellenforradalmi korszak első tíz évében megszűntek a nehézipari üzemek és csak az élelmiszeripari vállalkozások vészelték át helyi nyersanyaggal a válság éveit.

A két világháború között tulajdonképpen csak a kézműves jellegű iparágakban mutatható ki fejlődés. A felszabadulásig az ipari foglalkoztatottak közel 90

%-a ebből a szektorból élt meg. A hús főnél kevesebbet foglalkoztató kisüzemekről keveset tudunk. A legtöbb kisüzem nem részesült az ipari kedvezményekből. A néhány segéddel dolgozó mesterek is legtöbbször háztartási áramot és vizet fizettek.⁶ A gazdasági válság néhány kisüzem gyors felszámolását vonta maga után.

7

Év	Ipari tevékenységet folytatók összesen	Ipari tevékenységet folytatók férfiak	Ipari tevékenységet folytatók nők	Önálló	1–20 segéddel dolgozók	Segéd nélkül dolgozók
1920.	4301	3415	886	1270	453	889
1930.	4893	3964	929	1212	565	751
1941.	3703			971		

A kisiparosok életéről nehéz képet kapunk. Ez az alacsony színvonalú technológiával dolgozó réteg csak szolgáltatásokat végezhetett. Helyzetüket (gazdasági, társadalmi) döntő módon befolyásolta a vállalkozás csökkent lehetősége.

Kaposvár, mint Somogy megye egyetlen városa utolsó munkalehetősége volt a környező falvak munkanélküli mezőgazdasági nincstelenjeinek. A háború konjunktúrális munkalehetőséget teremtett, ami kétségkívül jelentős számú agrárproletárt vonzott a városba. 1918 őszétől pedig – sőt már korábban is – nagy számban az úgynevezett erdélyi menekültek, főleg köztisztviselők, állami alkalmazottak telepedtek le a városban. 1919 elején a számuk csak tovább emelkedett.⁸ Így a nincstelenek száma tovább növekedett, csekély vásárlóerejük következtében nagyon nehezen tudták munkát adni az egy-egy mesterséget nagy számban űző iparostömegnek. (Lásd a mellékelt III. és IV. táblázatot!)

A helyi lapok sokat cikkeztek az iparosok nehéz helyzetéről, kiszolgáltatottságáról, az elavult tanoncoktatásról. Írtak az öldöklő versenyről, amely a gyár- és a kisipar, illetve egy-egy szakmán belül különböző cégek, mesterek között folyt, s amelyeknek sokan estek áldozatul.

Dr. Nádújfalusy József „Somogy megye szociális és gazdasági helyzete” című, 1939-ben megjelent monográfiájában a következőket írta a megye gyár- és kisiparában dolgozók helyzetéről: „A nyolcórás munkaidő, amely kivételes esetben tíz órára is emelhető, a legderekasabb segítség a munkásoknak... előnyeitől gyakran elesnek azok, ..., ahol a munkavállalók tudomást sem vesznek ezekről a rendelkezésekről. A munkások viszont – miután nincs válogatási le-

hetőség a munkában – inkább lemondanak jogaik érvényesítéséről. ... A kisipari vállalkozás lehetőségei napról napra csökkennek a lakosság mérsékelt vásárlóereje miatt.”⁹

Az iparosság – mesterek, legények, inasok – életét, a legszűkebb családi eseményeket leszámítva, az Ipartestület és az Iparos Társaskör fogta össze.

A kaposvári iparosok már 1874-ben – élve az 1872. évi VIII. tc. adta lehetőséggel – megalakították Egyesült Ipartársulatukat. Céljuk „a társulati tagok közös érdekeit előmozdítani, a társulati tagokat vagy hozátartozóikat, elaggott vagy szerencsétlenség által munkaképtelenné vált tagokat, vagy azok özvegyeit segíteni; a társulati tagokat munkahiányból eredő bajok ellen lehetőleg megvédeni, az ipar fejlődését előmozdítani és annak versenyképességét emelni.”¹⁰

Az Ipartársulatba való belépésre egy iparost sem kényszeríthettek. Ezzel a társulási lehetőséggel az iparosság nem nagyon élt. Ugyanis a törvény által elgondolt (1872. VIII. tc. 76–82. §) Ipartársulat semmi olyan hatáskörrel nem rendelkezett, amely akár ipari közigazgatási vagy rendészeti, de különösképpen gazdasági tekintetben előnyére válhatott volna. Inkább emberbaráti, kulturális célokat tartottak szem előtt. Hamarosan szükségessé is vált a törvény módosítása, így 1884-ben megalkották az Ipartestület intézményét.

Az Ipartestület mindazon iparosok törvény által alkotott kényszerszövetésére volt, akik a kézműves jellegű iparőzés szokásos keretein belül képesítéshez, vagy képesítéshez és engedélyhez kötött ipart űztek. Az Ipartestületnek minden képesített iparos, iparának megkezdésével automatikusan tagjává lett.¹¹ Ahol helyben nem volt Ipartestület, ott a lakóhelyhez legközelebb eső testülethez kellett csatlakozni.

6. ANDRÁSSY: 358. old.

7. 1920. évi népszámlálás, II. rész. 71. kötet, 32–33. old. 1930. évi népszámlálás, II. rész. 86. kötet, 118–119. old. Tört. Stat. kötetek. Az 1941. évi népszámlálás. 1. Foglalkozási adatok községek szerint. Bp. 1975.

8. ANDRÁSSY: 373. old.

9. vitéz NÁDÚJFALUSY JÓZSEF dr.: Somogy megye szociális és gazdasági helyzetképe. (A népesség, terület és

életviszonyok módszeres vizsgálata.) Kaposvár, 1939. 160. old.

10. BEREZK SÁNDOR: Kaposvár rendezett tanácsú város története és fejlődése. Bp. 1925. 129. old. (tovább: Bereczk)

11. MOOR JENŐ: Közigazgatási ismeretek iparosok számára. Bp. 1937. 61. old.

A kaposvári Ipartestület 1885. májusában alakult, de ügyeinek intézését hivatalosan csak 1897. július 1-én vette át, és hivatalosan a „Kaposvár RT. Város Ipartestülete” nevet viselte.¹² Az Ipartestület megalakításával az Ipartársulat nem szűnt meg, tovább folytatta tevékenységét, szervezte az iparosság kulturális életét, szabadidejét. Nevét Szarka János társulati elnök kezdeményezésére Iparos Társaskörre változtatták.

A kaposvári Ipartestület 1929-ben alkotott alapszabálya a következőkben határozta meg a testület célját, feladatát, a tagok jogait és kötelességeit:

Az Ipartestület célja „a testületi tagok közt a rendet és az egyetértést fenntartani, az iparhatóságnak az iparosok közt fenntartandó rendre irányuló működését támogatni, az iparosok érdekeit előmozdítani s őket haladásra serkenteni”.¹³ Szakosztályokat létesítettek az iparágak vagy iparcsoportok szakérdekeinek megfelelően. Egy önálló szakosztály megszervezéséhez hús tagra volt szükség, húsznál kevesebb tag esetén a rokonszámukhoz csatlakoztak (pl. hentes és mészáros, cipész és csizmadia...). A szakosztályok megalakításáról az Ipartestületnek kellett gondoskodnia.

A kaposvári Ipartestület keretein belül a megalakuláskor a vendéglősök, kőművesek, ácsok, cserepesek, asztalosok, fémiparosok, festők és mázolóok, hentesek és mészárosok, borbélyok és fodrászok, cipészek, női szabók, férfi szabók, sütőiparosok szakosztálya, valamint egy szakosztályon kívüli iparoscsoport tevékenykedett. A későbbiek folyamán, új iparágak megjelenésével új szakosztályok alakultak, így az óráskék, villanyszerelők, vízvezeték-szerelők.¹⁴

A szakosztályok vezetésére elnököt, jegyzőt és 3–20 fő között választmányi tagokat választottak. A választásoknak minden évben tizennégy nappal az évi közgyűlést megelőzően le kellett zajlania. A szakosztályok minden eseményről a testület elnökségének tettek jelentést, s minden ülésről jegyzőkönyvet vezettek. A szakosztályok elnökei tagjai voltak az Ipartestület előljáráóságának, s velük azonos jogokkal rendelkeztek.

A kaposvári Ipartestületnek tagjai lettek mindazok az iparosok, akik Kaposvár város területén képesítéshez kötött ipart űztek. Az iparos tevékenységének megkezdésével egyszerre mind az Ipartestület tagjává lett, annak minden jogával és kötelezettségével. Nők és kiskorúak is tagok lehettek, a kiskorúak üzletvezetőik által gyakorolták jogjaikat.

A tagság csak kizárólag haláleset, elköltözés, iparigazolvány visszavonása, iparüzési jog elvonása esetén szűnt meg.

Belépéskor minden tag befizette a belépési – felvételi, bekebelezési – díjat, 15 pengőt és kézhez kapta a testület alapszabályának egy példányát. A belé-

pési díj nagyságát az alapszabályban rögzítették, de a közgyűlésnek joga volt azt megváltoztatni. A beíratáson kívül évenként tagsági díjat is szedtek. Az iparosmester saját személye után évi 12, egy tanonc után 1, egy segéd után pedig 3 pengőt fizetett. A tagsági és beíratási díj befizetésének elmulasztása esetén a testületnek nem kellett perelni, adóhivatal útján egyszerűen letilthatták, megtétele végrehajtási költséggel, sőt az Ipartestület ugyanannyi kamatot felszámolhatott, amennyi adóhátralék után szokásos volt. A tagdíjat nem engedték el, fel-emelésére vagy leszállítására az alapszabályok voltak a mérvadók. Így szedhetett a kaposvári Ipartestület pótdíjat a székház adósságainak törlesztésére, melyet negyedévenként fizettek be. Erre a célra a segéd nélküli iparos havi 50 fillért, két segéddel dolgozó havi 1, a négy, hat, illetve annál több segéddel dolgozó iparosmester 2, 3, ill. 4 pengőt fizetett.¹⁵ A testületi tagok jogokkal és kötelességekkel rendelkeztek. Így a közgyűlésen szavazhattak, peres kérdések esetében jogsegélyt vehettek igénybe, munkás- vagy munkaszervezésben pedig közvetítést. Részt vehettek az Ipartestület kezdeményezésében alakult szövetkezetekben, közhasznú intézményekben. Kötelesek voltak a közgyűlés határozatainak eleget tenni, a testület érdekeit előmozdítani, a díjakat pontosan fizetni, választást, megbízást elfogadni, ellátni.

Az Ipartestület széles hatáskörrel rendelkezett. Az alkalmazott tanoncokat az iparosok az Ipartestület előtt szerződtették. A tanoncok lajstromát az Ipartestület vezette. A tanoncok vizsgáját lebonyolította, s a felszabadult segédeknek kiállította a munkakönyvet. Igazolták a munkaviszony kezdetét és végét, a munkakönyv bejegyzésének valóságát. Az Ipartestület feladatai körébe tartozott általában tagjai mindennemű gazdasági, művelődési és emberbaráti érdekeinek felkarolása és szolgálata. Anyagbeszerző, termelő és hitelszövetkezeteket létesíthettek anyagi érdekelttség vállalása nélkül. Továbbképzést szerveztek, tanoncok és segédek munkáiból kiállítókat rendeztek, segítettek és szorgalmazták a tökéletesebb technikai eljárások meghonosítását, biztosították az ipar békéjét, minden irányban segítettek a bajba került iparosokat, segélyezték az ínségbe jutott árvákat és özvegyeket. (Az ilyen segélyeket nem lehetett követelni, az Ipartestületek csak jogosultak voltak ilyen segélyeket adni anélkül, hogy erre kötelezni lehetett volna őket.)

Az Ipartestület irányítását a 24 rendes és 10 pótagyból, valamint a szakosztályok elnökeiből álló előljáráóság végezte, ahová természetesen a jó módú, gazdag, a város irányításában aktívan résztvevő, a napi kormánypolitikával egyetértő iparosmestereket választottak be. Gyakran minden iparágat egyenlően képviseltetni.

12. BERCZK: 128. old.

13. SML. Kaposvári Ipartestület alapszabálya. 1929. 2. §

14. Újjáalakítják az Ipartestület szakosztályait... Új-Somogy, 1934. jan. 14. 4. oíd. (tovább: U-S.)

Újjáalakultak a Kaposvár és Vidéke Ipartestület egyes szakosztályai... U-S. 1939. febr. 24. 3. old.

15. SML. Kaposvári Ipartestület alapszabálya. 1929.

A kaposvári Ipartestület első elnöke Maurer Ármín lakatosmester volt, őt követte Hudetz József kőfaragó mester, utána Papp Mihály lakatosmester, Hagelman Károly nyomdatulajdonos, majd Szilágyi Samu mézszármester. 1913-tól Mayer Berci mézszármester haláláig töltötte be ezt a tisztséget.¹⁶ Az Ipartestület utolsó elnöke Harsányi Géza építési vállalkozó volt.

A testület csak akkor szűnhetett meg, ha a testületi tagok létszáma ötvenre olvadt le.

Az elmondottakból megállapíthatjuk, hogy mivel az 1872. évi VIII. tc. által elgondolt Ipartársulat az alapszabályokban rögzített szakmai, érdekképviseleti stb. célkitűzéseinek maradéktalanul nem tudott eleget tenni, az 1884-ben létrehozott Ipartestület vált az iparosság szakmai, jogi érdekképviseleti szervévé. Kötelező jellegénél fogva számos diszkriminációs intézkedést foganatosított és sok antidemokratikus vonást tartalmazott. Az Ipartársulat intézménye nem szűnt meg, az Ipartestülettel karöltve szervezte az iparosság munkaidőn kívüli életét, szakmai továbbképző tanfolyamokat, az általános műveltséget fejlesztő előadásokat rendezett és gondoskodott az iparosság szóraztatásáról.

Az ellenforradalmi korszak negyedszázada alatt az iparosság által tartott összejöveteleket vizsgálva igen sokrétű, gazdag programot találunk, természetesen a kor igényének, világnézetének megfelelően. A helyi sajtó szinte naponta szállította a híreket az Ipartestület és az Iparos Társaskör életéről, összejöveteleiről.

Az összejövetelek legnagyobb részének a színhelye az egyesületi székház volt.

Az Egyesült Ipartársulat már 1885-ben elhatározta egy egyesületi székház felépítését.¹⁷ A terv 1886-ban valóra is vált. A Teleki utcában megépített épületben az Ipartársulat olyan helyiséget nyert, ahol kulturális estélyeket, családi összejöveteleket, felolvasásokat tarthattak. A ház hamarosan szűknek bizonyult. Ezért Szarka János, az Ipartársulat akkori elnöke az Ipartestülettel karöltve keresztülítte egy iparos otthonnak a felépítését olyanformán, hogy a Teleki utcai ház vételárából, az Ipartestületnek a várostól e célra kapott Németh István utcai telkén, s hatalmas kölcsönök felvételével Mathiasko István tervei alapján az Építőipari RT. kivitelezésében 1926-ban elkészült az az emeletes ház, ahol mind az Ipartestület, mind az Ipartársulat elhelyezést nyert.¹⁸

Az Iparos Székház fenntartásáról az Ipartestület és a Társaskör gondoskodott. Erre külön alappal rendelkeztek, s biztos bevételi forrásként számolhattak a műkedvelő előadások s egyéb rendezvények belépődíjával. Időnként tombolókat bocsátottak ki, ezenki-

vül elfogadtak adományokat is. Bérleti díj fejében a székházat gyakran kölcsönadták más egyesületeknek, hogy azok ott bonyolíthassák le rendezvényeiket.¹⁹

Az Iparos Székház vagyoni hovatartozása a harmincas évek végén rendeződött. 1939. áprilisában az Iparos Társaskör 210 tagja – hogy adósságaitól megszabaduljon, közgyűlésen úgy határozott, hogy a Társaskör tulajdonát képező berendezéseket 2500 pengőért eladják a testületnek, az pedig díjtalanul a Társaskör rendelkezésére bocsátja. Amennyiben a testület elveszítette volna autonómiáját, úgy a székház épületét a Társaskör vette volna vissza, de anyagi helyzetének javulásával bármikor visszavásárolhatta. Írásba fektették, hogy az Iparos Társaskör minden vagyona 85 000 pengő, mely a székház épületében fekszik, s ezt az összeget teljes egészében a Társaskör számára biztosították.²⁰

Az Iparos Székház külön könyvtárral is rendelkezett, s kultúrdélután keretében szervezett előadásokon is felhívták a figyelmet az olvasás fontosságára.²¹

Az Iparos Székházban tartották meg az iparosok az évi rendes közgyűléseiket, melyet évenként, legkésőbb március végéig meg kellett tartani.²² Ezenkívül iparhatósági kívánságra, vagy a tagok 1/3 részének kérésére rendkívüli közgyűlést tartottak. A közgyűlés időpontjáról a tagságot meghívók és hírlap útján kelő időben, legalább 15 nappal, rendkívüli közgyűlés esetén 8 nappal előbb értesíteni kellett. Tájékoztatást a tárgyalásra kerülő kérdésekről is. Indítványt csak akkor tárgyalhattak, ha azt legalább tíz tag aláírásával nyolc nappal a közgyűlés napja előtt az előjáróságnak benyújtották. A közgyűlés csak akkor volt határozatképes, ha a tagok 1/3-a jelen volt. Nem megfelelő létszám esetén nyolc nappal később a közgyűlést újra összehívták. A közgyűlésen minden iparos, aki a testülethez tartozott, s a politikai jogoktól nem tiltották el – szavazhatott. A szavazás rendszerint felállással történt. Személyes kérdésnél, választásnál, vagy más ügyekben igény esetén – ha ezt húsz tag írásban jelezte – titkosan. Minden közgyűlésen pontos jegyzőkönyvet vezettek, melyet az elnök által ki nevezett két tag hitelesített a közgyűlés előtt. A közgyűlés tág hatáskörrel rendelkezett. Megválasztották az Ipartestület elnökét, az előjáróság tagjait. Megállapította az évi költségvetést, a tagsági díjat. Megvizsgálta a számadást, szövetkezetet, közhasznú intézményt alapított. Rendezte az iparosok és a segéddek közti viszonyt, a tanoncok ügyét. Határozatot hozott a testületi vagyon hováfordításáról. Megállapította, módosította a testület alapszabályát, s három évre megválasztotta az iparos és mestervizsgáló, vala-

16. BEREZSK: 128. old.

17. Uo. 129. old.

18. BEREZSK: 130. old.

PEREGI TAMÁS: Kaposvár urbánus fejlődésének tényezői és a városrendezés. Kaposvár, Várostarténeti tanulmányok. Kaposvár, 1975. 611. old.

SML.: Kaposvár város képviselő testületi jegyzőkönyve. 1926. dec. 30. 10. old.

19. A „Csodadoktor” az Iparos Székházban ... U-S. 1938.

dec. 23. Hangverseny az Iparos Székházban ... U-S. 1928. dec. 13. 3. old.

20. Háromórás viharos közgyűlésen választott tisztikart ... U-S. 1939. ápr. 18. 2. old.

Minden adósságától megszabadult az Iparos Társaskör ... U-S. 1939. nov. 20. 4. old.

21. Jövő vasárnap lesz az első kultúrdélután ... U-S. 1928. nov. 4. 4. old.

22. SML.: Kaposvári Ipartestület alapszabálya 1929.

mint a tanoncvizsgáztató bizottság tagjait. Ha közérdekű problémák merültek fel, azok megtárgyalására összegyűltek az érdekeltek. Foglalkoztak a kontárkérdéssel, az idegenből behúzó iparosok helyzetével, a cipészek nyomorával, a nyugdíjellátással, az iparostanoncok nyaraltatásával és más szociális jellegű kérdésekkel.²³ Az Iparos Székház helyiségeiben tartották a szakmai továbbképző tanfolyamokat, az ismeretterjesztő előadásokat. Megfelelő számú jelentkező esetén ingyenes könyvelői tanfolyamot szerveztek az érdeklődőknek. Különböző szakmákban – női, férfiszabó-ipari, cipészipari szabászati szakrajz és gyakorlati, asztalos és kocsiépítő-ipari szakrajz, fényképezési gyakorlati – továbbképző tanfolyamokat indítottak önálló iparosok, valamint segítők részére 10 filléres részvételi díj mellett.²⁴

De rendeztek kiállítást az iparostanoncok munkáiból is.²⁵ Kultúrdélutánok keretében ismeretterjesztő tanfolyamok sokaságát szervezték a legkülönbözőbb témakörökből.

Dr. Fenyő Dezső „Az ipari megbetegedések belgyógyászati vonatkozásában” címmel tartott előadást.²⁶ Elmondta, hogy az iparegészségügy terén Magyarország a külföldhöz képest gyerekcipőben jár. Ismertette a gyakori ipari betegségeket, amelyeket a műhelyekben rendszeresítendő kéz- és arcmosás, valamint ruhaváltással meg lehetne előzni.

Czanyó László „Az ipari üzemek egyszerű berendezése” című előadásában magyarázta a villany lényegét, a régi egyenáram és a mostani forgóáram közti különbséget, a villamos berendezések kényelmes voltát, a transzformátorok szerepét és kioktatta az iparosokat a tekintetben is, hogy az ipari üzem helyes berendezésével hogyan lehet a hiábavaló, az úgynevezett vakáram fogyasztását megakadályozni.²⁷

Nagyszerű előadást tartottak „Ipari kalkuláció és verseny” címmel.²⁸ Élénk figyelemmel kísérték Bíró István fellépését a tanoncképzésről, segédképzésről és a mesterek továbbképzéséről. Az előadást követő élénk vitában kialakult az a vélemény, hogy az iparosoktatásra érdemes lenne nagyobb gondot fordí-

tani és a teljesen elhanyagolt segédképzést fel kéne karolni.²⁹

Vitaestet tartottak a vagyonadóról, a háztulajdont terhelő szükségadóról és a jövedelemadó után fizetendő szükségadóról.³⁰

A minden iparost érintő közhasznú előadások mellett más, az általános műveltséget fejlesztő előadásokat is tartottak.

Dr. Biczó Ferenc leánygimnáziumi tanár „Mit olvassunk? Különös tekintettel az Iparos Társaskör könyvtárára!” címmel az olvasás fontosságára hívta fel a figyelmet.³¹ De tartottak előadást a cserkészetről, annak keletkezéséről és jellemnevelő munkájáról.³² Borovitz Imre szobrászmester „Magyar iparos és szobrászművész”, Holpert Gyula reálgimnáziumi tanár „Legújabb kor gazdasági és szociális válságai”, dr. Fenyő Dezső „Táplálkozás és kultúra”, Vajthó Zoltán Madách „Tragédiája”, Borovitz Imre „Az iparos szerepe a civilizációban”, Vajthó Zoltán „Mikszáth Kálmán és a magyar iparos”, ifjú Csajághy Mihály felsőkereskedelmi iskolai tanár „Sors, ember, embersors” címmel tartott előadást. Dr. Waldmann József Kodály–Paulini–Harsányi Hány János című művét ismertette.³³ Ugyancsak kultúrdélután keretében került sor somogyi költők – Pete Lajos, Huber Gyula, Gáspár Andor, Héjjas Pál műveinek bemutatására.³⁴

A cipészeknek a cipőkészítés történetéről tartottak előadást. Az Iparos Társaskörben lelkes műkedvelő gárda tevékenykedett. Nagyon tehetséges, sokat akaró fiatalok dolgoztak, akik képesek voltak igényes, igazi színészi vénát kívánó, komoly darabok bemutatására is. Természetesen repertoárjuk nagy részét irredenta darabok tették ki, s a vendég műkedvelők is ilyen jellegű darabokkal álltak ki az Iparos Székház színpadára. Pl. Habócsa Józsa „A kém” című háromfelvonásos irredenta darabját hónapokig nem tudták levenni a műsorról.³⁵

Igazán nagy sikert 1940-ben ért el az Iparoskör műkedvelő gárdája, amikor hatalmas munkával betanulták Lehár Ferenc „A mosoly országa” című operettjét. A kosztümöket nagy anyagi áldozatok árán

23. Pénteken este matiné lesz az Iparos Székházban... 1937. máj. 26. 5. old.

A kaposvári cipészek nyomorával foglalkozott az Ipartestület... U-S. 1939. ápr. 23. 5. old.

24. Ipari továbbképző tanfolyam... U-S. 1939. febr. 12. 7. old.

25. Felhívás az Ipartestület tagjaihoz... U-S. 1928. jún. 15. 4. old.

26. Érdekes felolvasás az Iparos Székházban... U-S. 1928. márc. 17. 4. old.

FENYŐ DEZSŐ dr. előadása... U-S. 1928. márc. 20. 4. old.

27. Czanyó igazgató előadása az Iparos Székházban... U-S. 1928. nov. 14. 3. old.

CZANYÓ LÁSZLÓ sikerült előadása... U-S. 1928. nov. 16. 3. old.

28. Előadás az ipari kalkulációról... U-S. 1931. nov. 10. 4. old.

29. Nívós vita az iparos nevelés körül... U-S. 1931. nov. 21. 3. old.

30. Vitaestet az Iparos Székházban... U-S. 1931. okt. 31. 5. old.

31. Jövő vasárnap lesz az első kultúrdélután... U-S. 1928. nov. 4. 4. old.

32. Előadás a cserkészetről... U-S. 1931. dec. 8. 5. old.

33. Előadás az Iparos Székházban... U-S. 1937. jan. 15. 3. old.

Előadás az Iparos Székházban... U-S. 1937. jan. 22. 3. old.

Kultúrelőadás az Iparos Székházban... U-S. 1937. febr. 19. 3. old.

Az Ipartestület is megkezdte kultúrelőadásait... U-S. 1937. dec. 11. 4. old.

Kultúrelőadás az Iparos Székházban... U-S. 1934. máj. 2. 3. old.

Kultúrelőadás az Iparos Székházban... U-S. 1937. márc. 3. 3. old.

Előadást tartanak az iparos ifjúsági körök... U-S. 1938. márc. 20. 8. old.

34. Ma este 8 órakor... U-S. 1934. dec. 29. 3. old.

35. Műkedvelő előadás az Iparos Székházban... U-S. 1934. márc. 29. 3. old.

Budapestről hozatták, a díszleteket helyi festők készítették.³⁶

Bemutattak kisebb lélegzetvételi darabokat is, tartottak kacagóesteket, s egyáltalán minden lehetőséget megragadták a szereplésre.

Az Iparos Társaskör által szervezett táncanfolyamokat – melyek többek közt Herk Dániel, Székely Árpád, Sugár Odön vagy Hermeszt mester vezetésével folytak – mindig nagy érdeklődés kísérte.³⁷ A tanfolyamok résztvevői nemcsak a kor divatos táncait tanulták meg, hanem megismerkedtek a helyes viselkedés szabályaival is. „Nyitott” tanfolyamok voltak ezek. Az iparosok szervezte tanfolyamokra a tandíj befizetése után, mely kezdőknek hat, haladóknak öt pengő volt, elmehetett a vasútnál dolgozó fiatalember, s ha akart, a nyomdász és a kereskedősegéd is. A tanfolyamokon tanultak gyakorlására bőven volt lehetőség.

Híres és hagyományos volt az Iparosbál, melyet az 1880-as évektől rendszeresen tartottak. Ide csak meghívóval lehetett belépni, s csak a város jómódú, előkelőnek számító iparosai vettek részt rajta.³⁸

Az Iparos Dalárda által szervezett Katalin-bálok ugyancsak hagyományosak lettek az évtizedek folyamán.³⁹

Az óévet mindig vidám műsorokkal, hangos zenezőval, reggelig tartó táncal búcsúztatták. Az Iparos Székház nagytermét is mindig megtöltötte a szórakozni vágyó közönség. „A műkedvelők Taky Ferenc és Miklós rendezésében adták elő kétórás, élvezetes műsorukat, Kovács Ernő derűs monológjával, Löwinger Jenő kupléival, Sturm Rózsi, Silits Lajos és Soós József kitűnő játékkal szórakoztatták a közönséget. Az Iparos Dalárda gyönyörű népdalokat énekelt, majd kezdetét vette a tánc.”⁴⁰

S elégedettek lehetnek szilveszter éjszaka forgalmával a vendéglők, kiskocsmák, kávéházak tulajdonosai is. Mert aki az egyesületi székházba nem fért be, vagy nem volt rá módjuk, azok kocsmákban, vendéglőkben, bárati körben köszöntötték az új esztendőt. Ezek a kiskocsmák, vendéglők olcsó ételeik és italaik miatt nagyon népszerűek voltak az egyszerű, szerény körülmények között élő emberek körében. Bódi bácsi vendéglője, a Kék egér, a Vén Diófa, a Disznó csárda, a Kövecses kocsmák és még sorolhatnánk. Itt gyűltek össze munka után egy-egy pohár italra, itt beszéltek meg problémáikat, s mivel politikai viták színhelye egyik egyesület sem lehetett, itt politikáztak. Hatalmas kártyacsaták színhelyei voltak ezek a

kiskocsmák, vendéglők. Nagy versenyeket hirdettek a tulajdonosok, az első díj hol nagyobb mennyiségű bor volt, hol egy hizott kacsa. A kor népszerű kártyajátéka, az ulti mellett a lörum és a snapszli volt. És hány vidám névnapról tudnának mesélni ezek a falak, ha beszélni tudnának és ha állnának...

A farsang ideje alatt bálaktól volt hangos a város. A fiatalok jelmezestélyeket, álarcosbálokat tartottak, s a mulatozásokat mindig a műkedvelők és a dalárda egy-egy fellépése kísérte.

„Szépen sikerült az Iparos Dalárda farsangzáró tréfás estje. Az ügyesen összeállított műsorban a dalárda szebbnél szebb dalokat énekelt. Az „Óriási jó ember” című jelenetben Taky Miklós, Sturm Rózsi és Mancsi, valamint Walder Ferenc arattak megérdemelt sikert. Ferenczy Gábor tréfás magánjeleneteit tapsolta a közönség. Az „Iskola” című jelenetben a dalárda tagjai, mint ügyes, pajkos kis iskolásfiúk kacagtatták a közönséget.”⁴¹

Összel, szőlőérés idején elmaradhatatlanok voltak a szüreti bálók.⁴² A felsoroltakon kívül is sok-sok alkalomszerű összejövetelt tartottak, s a legkülönbébb elnevezésekkel illették azokat. Ismerkedési est, ahol a különféle szakmák képviselői és családtagjaik igyekeztek egymáshoz közelebb kerülni, nótadélután, drindli-est, virsli-est (-dél előtt, -délután), uzsonna-délután. A batusz-bálban a magukkal vitt ételekkel vendégelték meg egymást. Húsvét táján „piros tojás” vagy „hímes tojás” esteket szerveztek, ahol minden résztvevőnek igazi húsvéti piros tojással kedveskedtek. Őszi estéken rádióhallgatásra gyűltek össze a társalgó helyiségében.⁴³ A cél mindig ugyanaz volt: egymáshoz közelebb kerülni, egymással kellemes órákat eltölteni.

A virsli-összejövetelek különösen népszerűek voltak. Olyankor az Iparos Székház vendéglőjében 20 fillérért egy pár virsli kaptak zsömlével. A frissen csapolt sörről a vendéglős gondoskodott.⁴⁴ Mert az Iparos Székházban volt külön vendéglő is. Lehetett ott meleg ételt kapni és természetesen italokat. A részeges embert nem tűrték meg maguk között, többszöri lerészegedés esetén kitiltották őket a Társaskörből.

Az Iparos Székház mindenkor vendéglőse a jó falatok mellett a vendégek szellemi szórakoztatásáról is gondoskodott. Pl. „Fekete Jenő a kaposvári színház volt kedvelt táncos komikusa és neves fővárosi színész közreműködése mellett családi műsoros estet” rendezett, melynek élvezetes műsorát harsány kacagással fogadta a székház közönsége.⁴⁵

36. Óriási sikerrel mutatták be... U-S. 1940. jún. 3. 4. old.

37. Hermeszt mester második tanfolyama... U-S. 1931. okt. 4. 5. old.

38. Új táncanfolyam az Iparos Székházban... U-S. 1940. jan. 20. 5. old.

39. BÉRECZK: 129–130. old.

40. Jövő vasárnap lesz a Katalin-estély... U-S. 1931. nov. 22. 5. old.

41. Az Iparos Székház nagytermét... U-S. 1928. jan. 3. 2. old.

42. Szépen sikerült az Iparos Dalárda... U-S. 1928. febr. 22. 3. old.

42. Szüreti mulatság az Iparos Székházban... U-S. 1931. aug. 30.

43. Rádió-est az Iparos Székházban... U-S. 1928. nov. 4. 4. old.

44. Virsli-dél előtt az Iparos Székházban... U-S. 1938. márc. 9. 5. old.

45. Művész-est az Iparos Székházban... U-S. 1928. jan. 14. 3. old.

Művész-est az Iparos Székház éttermében... U-S. 1928. apr. 1. 5. old.

Az iparosok szívesen tartották rendezvényeiket a szabadban. Késő tavasztól kora őszig a székház mellett levő kerthelyiség adott otthont az összejöveteleknek. A „kertmegnyitók” hagyományosak voltak. Vasárnaponként kora délelőttől késő estig gazdag program várta az érdeklődőket. „Virslidélután”, „fagylaltdélután”, zene, tekepálya... ételről, italról a székház vendéglőse gondoskodott.⁴⁶ Volt, hogy magyarnóta-est keretében történt a kert megnyitója, de tartottak műkedvelő előadással egybekötött táncmulatságot is.

A kaposváriak nagyon szerettek kirándulni.

Az iparosok és családtagjaik – amennyiben anyagi helyzetük engedte – szívesen kirándultak Badacsonyba. A badacsonyi kirándulások az idők folyamán hagyományossá váltak. Mindig ősszel szervezték, s lehetőség szerint összekapcsolták egy szüreti mulatsággal. A jó hangulatról a dalárda és a zenekar gondoskodott.⁴⁷ Bárdibükk a közelsége és a halastavak biztosította fürdési lehetőség miatt volt népszerű. Ide főleg fiatalok jártak.⁴⁸ Nem lehet kihagyni a töröcskei erdőt s a város szélére épült vendéglőket, csárdákat. Vasárnaponként ide kirándultak családostul. A vendéglősök frissen csapolt sörrel, pincehideg borral, a szezonnak megfelelő olcsó ételekkel csalogatták a vendégeket. Tavasszal rántott csirke fejese salátával, télen disznótoros. S a jó cigányzene mellett elüldögéltek, elbeszélgettek.⁴⁹

Az 1930-as évek végén még élénkebb társasélet után vágyakozott Kaposvár iparossága. Mivel politikai viták színhelye a kör nem lehetett, kizárólagosan szórakoztató rendezvények szervezésére törekedtek.⁵⁰ Ősszel és télen családi esteket rendeztek, melyeket „az egymásra utalt társadalmi rétegek összetartására rendszerezítették”, nagyon népszerűek voltak. A dalárda és a műkedvelő gárda nyújtotta vidám percek mellé a vendéglős mérsékelt árak mellett disznótoros vacsorát kínált.⁵¹

Természetesen minden törekvés ellenére más egyesületben is szórakozott, művelődött az iparosság.

A baloldallal szimpatizáló mesterek és legények a Munkásotthon látogatták, ahol olvashatták a Népszavát, megismerkedhettek szocialista írók műveivel.

A zsidó vallásúak szívesebben látogatták a Kereskedők Egyesületét. Volt olyan iparosmester is, aki a Vasutas Társaskörben érezte jól magát, s aktívan részt vett annak munkájában. Bizonyára ezzel magyarázható az a tény, hogy 1939 elején az 1841 testületi tagból mintegy 400 tag nem fizette a tagdíjat.⁵² A tagdíjhátralékban levők nem gyakorolhatták jogukat, sőt a tanácskozásban való részvételi jogukat is felfüggesztették.

A kaposvári iparosok újságot is adtak ki.

1936. július 13-án jelent meg az „Ipartestületi Értesítő”, a kaposvári Ipartestület és az Ipartestületek Országos Szövetsége Somogy megyei körzetének hivatalos lapja.

Felelős szerkesztője az Ipartestület vezetőségének egy tagja, így az első szám megjelenésekor Vajthó Jenő, ipartestületi jegyző volt. Előfizetési ára egész évre 1,20 pengő volt, az ipartestületi tagok ingyen kapták. A havonta megjelenő kisformátumú kétlapos újság a hivatalos politika népszerűsítése mellett igyekezett az iparosságot érintő gazdasági, szociális és kulturális kérdésekkel foglalkozni, s méltányos áron népszerűsítette a kaposvári cégek, iparosok termékeit. Ismertette az iparosságot érintő rendeleteket, törvényeket, könyveket.

Az újság fontos szerepet játszott az iparosság tájékoztatásában, kapcsolattartásában.

A két világháború között az iparosság munkaidőn kívüli élete – a legszűkebb családi eseményeket leszámítva – az Ipartestületen, ill. az Ipartársulaton és a különféle egyesületeken keresztül bonyolódott le.

A kaposvári iparosság az összejövetelek számtalan formáját ismerte és gyakorolta. Az egyesületi életet szervező és irányító megmozdulásokon át a szakmai továbbképző tanfolyamokig, ismeretterjesztő előadásoktól a szórakoztató rendezvényekig. Szívesen tapsoltak műkedvelő előadásoknak, kiállításokat rendeztek, tanfolyamokat szerveztek, kirándultak; de a cél mindenekfelett az volt, hogy segítsék egymást, közel kerüljenek egymáshoz, kellemes órákat töltsenek el egymással.

SIMONNÉ PALLÓS PIROSKA

46. Készüljünk az Iparos Székház vasárnapi kertmegnyitójára... U-S. 1937. jún. 12. 3. old.

Tekepálya- és kertmegnyitás az Iparos Székházban... U-S. 1940. aug. 1. 6. old.

47. Az iparos családok kirándulása... U-S. 1940. jún. 19. 5. old.

48. Társas kirándulás Bárdibükkbe... U-S. 1938. júl. 8. 5. old.

49. Az iparos Dalárda kirándulása... U-S. 1937. júl. 8. 5. old.

Szépen sikerült a töröcskei kirándulás... U-S. 1937. jún. 8. 4. old.

50. Ne politizáljanak az iparosgyűléseken!... U-S. 1938. jan. 18. 5. old.

51. Élénkebb társasélet után vágyakozik... U-S. 1939. ápr. 14. 5. old.

52. A Kaposvári Ipartestületnek mintegy 400 tagja... U-S. 1939. febr. 23. 2. old.

A KISIPARI TANONCOK ÉS SEGÉDEK SZÁMÁNAK ALAKULÁSA A KAPOSVÁRI IPARTESTÜLETBEN A SZERZŐDÉSEK TÜKRÉBEN

SZAKMÁK	1925.		1930.		1939.	
	Tanoncok	Segédek	Tanoncok	Segédek	Tanoncok	Segédek
Cipész		94	8	133	17	181
Csizmadia		5		11	1	2
Bábsütő		1		1		
Asztalos		54	15	63	9	32
Harisnyakötő						
Bognár		19		13	1	13
Szűjgyártó		2	1	3		9
Szabó		107	5	89	25	178
Kőműves		49	9	43	16	218
Borbély		21	23	52	28	88
Ács		12		47	5	78
Kovács		12		23	9	38
Takács		7				
Lakatos		67	13	12	14	14
Géplakatos		2	5	14	9	9
Kosárfonó				1		1
Kádár		13		38	3	10
Cserepes		11	2	19		10
Pintér						
Bádogos		11	2	4	5	19
Esztergályos		1	4	5	3	
Kalapos		2				
Kocsifényező		5			1	
Köteles			1	3		7
Hentes		9		7		6
Mészáros		20	7	39	9	43
Pék						
Molnár		7		14	8	40
Fazekas		67		12		14
Hentes és mészáros		1	8	17	18	36
Kőfaragó			3	9	4	4
Szítás						1
Cipőfelsőrész-készítő		2	1	1	1	
Kárpitos		9	2	13	5	11
Kéményseprő		2		3		7
Puskamíves					2	
Fényképész		2			6	9
Szobafestő		13	8	26	8	36
Építési vállalkozó						
Kefekötő		2				
Kályhás		1		2		1
Cukrász		2	4	17	2	12
Sütő		17	18	47	14	59
Gépész						1
Képfestő		7		6		
Cementkészítő				1		
Varrónő		39	58	35	49	130
Mechanikus			1			
Székes						
Órás és ékszerész		8	2	2	3	5
Tejkezelő						
Ablakos						
Varga		6				

SZAKMÁK	1925.		1930.		1939.	
	Tanoncok	Segédek	Tanoncok	Segédek	Tanoncok	Segédek
Bocskoros		1				2
Fuvaros						
Nyerges						
Vellakészítő						
Rézműves		3		19		
Nyomdász			5		5	13
Sapkás				1		
Üveges		1				5
Fésüs						
Kaptakészítő						
Női kalapos		7	7	9	8	10
Szűcs		2		4	2	9
Könyvkötő		6	1		3	
Tímár		1				
Kerékgyártó						
Kútásó						2
Hajóács						1
Kézimunka-előnyomó						
Facipőkészítő						
Sajt- és vajkészítő						
Cserépgyártó						
Fogtechnikus		3	2	2	2	1
Faesztergályos						
Építőmester		48	3	109	1	74
Szalámigyáros						
Gombszinár és paszománykészítő						
Elektrotechnikus						
Gépészkovács						
Aranyműves						
Kocsigyártó				3		
Mérlegkészítő		4			3	6
Műszerész					3	5
Reszelővágó				1		
Villanyszerelő			10	4	3	13
Fűzőkészítő					1	
Vízvezeték-készítő			3	1	4	1
Kötő-szövő					1	1
Késes						
Kelmefestő			1	2		
Látszerész					1	
Műhímző			3	1	4	
Terrázó						
Tarisznyás						
Kozmetikus						
Téglás					1	
Drótos						
Ostyakészítő						
Daráló						
Autófuvarozó						
Rádiószerelő						
Vegyztisztító						1
Autójavító			1	14	6	14
Esernyőkészítő						
Köszörűs						
Olajütő						
Parkettás						

SZAKMÁK	1925.		1930.		1939.	
	Tanoncok	Segédek	Tanoncok	Segédek	Tanoncok	Segédek
Hegesztő		1	1			
Fafűrészelő						
Jéggáros						
Művirágkészítő						
Plisszírozó						
Akkumulátorjavító						
Címfestő					1	1
Kifőző						
Papucsos						
Bútorszállító						
Fehérnemű-készítő			2		4	19
Hangszerkészítő						
Kocsi- és karosszéria-készítő						
Motor- és gépjavító		3	2	12		4
Böröndös					1	
Vasöntő						1

A KISIPAR ALAKULÁSA

SZAKMÁK	1925.	1932.	1939.	SZAKMÁK	1925.	1932.	1939.
Asztalos	73	66	69	Kaptafakészítő		1	1
Autogénhegesztő		2		Kádár	10	13	4
Autószerelő		1		Kályhás és fazekas	12	13	5
Ácsmester		16		Kárpitós	12	14	12
Ácsiparos		21	29	Kefekötő	3	2	1
Aranyműves	1			Kelmefestő	6	8	4
Bábsütő	5	3	3	Kéményseprő	3	3	4
Bádogos	15	15		Kesztyűs			1
Bognár	18	9	9	Késes	4	4	4
Borbélyok és fodrászok	40			Kifőző			2
Böröndös			1	Kocsi- és karosszériák.		3	
Címfestő		1	1	Kocsigyártó	2		
Cipész	129	145	163	Kocsifényező		7	
Cipőfelsőrész-készítő		2		Kosárfonó	1	2	4
Cserepes	19	23	33	Kovács	20	22	27
Csizmadia	29	21	8	Kozmetikus	1	2	1
Cukrász	4	11	5	Kőfaragó	3	4	8
Cukorkakészítő		4		Kőműves	54	61	67
Esztergályos	6	7	5	Kútásó			1
Építőmester	7	9	10	Kőművesiparos		31	
Építési vállalkozó	2	2		Könyvkötő	4	9	9
Faesztergályos		1	1	Kötélgyártó	7	9	7
Fazekas			3	Kötsző	8		10
Fehérnemű-készítő		3	8	Lakatos	35	42	
Férfiszabó	94	75	85	Látszerész	2	2	1
Fűzőkészítő	1		5	Mérlegkészítő	3	5	6
Fényképész	8	4	5	Mézeskalácsos		4	
Fogtechnikus	6	6	8	Molnár	5	3	17
Fésűs	1	1		Motor- és gépjavító		2	
Géplakatos			26	Műhímző	4	6	
Hangszerkészítő		2		Műszerész	6	8	4
Hentes és mészáros	42	43	54	Nyomdász	6	5	9
Kalapos	8	17	5	Női szabó	92	68	74
Női kalapos	18	13	15	Órás és ékszerész	13	11	1

SZAKMÁK	1925.	1932.	1939.	SZAKMÁK	1925.	1932.	1939.
Puskaműves	1	3		Takács	10	4	3
Pék				Tarisznyás	1		
Rádió- és villanyszerelő		1		Tímár	4	4	1
Reszelőgyártó	2	2	2	Terrázó	1	2	
Rézműves és ónozó	2	1	2	Tűzhelykészítő		1	
Sütő	19	29	27	Üveges	8	11	10
Székes	4			Vasesztergályos		13	
Szerelőmester		1		Vendéglősök és kocsm.		3	
Szíjgyártó	10	6	7	Villanyszerelő	17	26	23
Szobafestő és mázoló	21	27	33	Vízvezetékszerelő	12	20	18
Szítás	2		1	Vegyztisztító			7
Szűcs	5	7	5	Vasöntő			3

PIROSKA SIMON-PALLÓS: GESELLIGE ZUSAMMENKÜNFTE DER HANDWERKER IN KAPOSVÁR
ZWISCHEN 1920 UND 1940

Von einer Entwicklung in Kaposvár konnte während der 20 Jahre der konterrevolutionären Diktatur ausschliesslich im Bereich des Kleingewerbes die Rede sein; annähernd 90 Prozent der in der Industrie Beschäftigten verdienten in diesem Sektor bis zur Befreiung des Landes im Jahre 1945 ihr Brot.

Die damalige Presse vermittelt ein Bild über das Leben der Handwerker. Die Lokalzeitungen berichteten ausführlich über die schwere Lage und das Ausgeliefertsein der Handwerker sowie über den erbitterten Konkurrenzkampf zwischen Fabrikindustrie und Kleingewerbe, zwischen den einzelnen Firmen und Meistern innerhalb ein und derselben Branche, dem etliche Kleingewerbetreibende zum Opfer fielen. Die Presse ging dabei auch auf die Notwendigkeit des Zusammenhalts und der gegenseitigen Hilfeleistung der Betroffenen ein.

Piroska Simon-Pallós ruft in ihrem Aufsatz Momente und Ereignisse des Lebens der Kaposvárer Handwerker in der Zeit zwischen beiden Weltkriegen in Erinnerung.

Das Leben spielte sich nach Arbeitsschluss, abgesehen von Ereignissen im engeren Familienkreis, in den sog. Industriekörperschaften und Industriegesellschaften ab. Die Autorin geht auf die Statuten dieser Gremien, die Rechte und Pflichten der Mitglieder sowie den Spielraum dieser Vereinigungen ein und schildert kurz auch die Geschichte dieser Gremien. Im zweiten Teil werden die Kaposvárer Handwerker-Zusammenkünfte thematisch gegliedert und behandelt. Es gab 1. Feierlichkeiten anlässlich von Landesveranstaltungen 2. Vollversammlungen und Zusammenkünfte, auf denen allgemein interessierende Fragen behandelt wurden 3. Lehrgänge, populärwissenschaftliche Vorträge und 4. Vergnügungsveranstaltungen. Die Zusammenkünfte dienten dem Zweck, einander zu helfen, angenehme Stunden miteinander zu verbringen und die Schwere des Lebens zumindest für die Dauer des Beisammenseins zu vergessen.

ПИРОШКА ПАЛЛОШ-ШИМОННЕ: ДАННЫЕ ОБ ОБЪЕДИНЕНИЯХ КАПОШВАРСКОГО РЕМЕСЛЕННИЧЕСТВА В 1920—1940 ГГ.

В четвертьвековую эпоху контрреволюции в Капошваре отмечалось развитие лишь мелкого, ремесленного по характеру производства. До освобождения около 90 процентов промышленного пролетариата города трудилось в этом секторе.

Трудно составить представление о жизни ремесленников. Местные газеты много писали о их трудном положении, зависимости, убийственной конкуренции с промышленными предприятиями, а также между различными фирмами в рамках одной профессии или между мастерами. Писалось также о необходимости сплочения и оказания помощи друг другу.

В своей работе автор пытается осветить общественную жизнь ремесленничества, рассказать об отдельных событиях в Капошваре в межвоенный период.

В этот период внепроизводственная жизнь ремесленников — не считая узкий семейный круг — осуществлялась в „Промышленной коллегии“ и „Промышленном обществе“. В статье рассказывается об организационной структуре этих объединений, правах и обязанностях их членов, кратко обрисовывается и история этих организаций. Во второй части работы делается попытка осуществить классификацию сходов по их содержанию: 1. торжества, связанные с мероприятиями в масштабах страны; 2. собрания, общие по характеру встречи; 3. учебные курсы, научно-популярные лекции; 4. развлекательные мероприятия. Цель подобных сходов заключалась прежде всего в том, чтобы помогать друг другу, приятно провести время в коллективе, скрасить трудную жизнь.

PIROSKA PALLÓS SIMONNÉ: DONITAĴOJ PRI LA SOCIETAJ KUNVENOJ DE LA METIISTARO EN KAPOSVÁR

En urbo Kaposvár dum la kvaronjarcento de la kontraŭrevolucia erao estas elmontrebla evoluo nur en la metieskaj industribranĉoj. Ĝis la liberiĝo preskaŭ 90 0/0-oj de ĉiuj industriaj dungitoj certigis siajn vivkondiĉojn el tiu ĉi sektoro.

Pri la vivo de la metiistoj estas malfacile havi trarigardon. La lokaj gazetoj multe artikolis pri iliaj malfacila vivo, senprotekteco, pri la senindulga konkuro inter la fabrikindustrio kaj etindustrio, respektive ene de iuj metioj inter diversaj firmaoj kaj majstroj, pro kio multaj fariĝis viktimoj. Kaj oni multe skribis pri la neceso de solidareco kaj interhelpo.

En la studo la aŭtoro intencas prezenti momentojn kaj eventojn de la societa vivo de metiistoj en Kaposvár inter la du mondmilitoj.

En tiu epoko la krom-labortempa vivo de la metiistoj — ne kalkulante la striktajn familiajn eventojn — disvolviĝis pere de la Industria Korporacio, resp. Industria Societo. La societo diskonigas la organizan statuton de tiuj societoj, la rajtojn, devojn kaj eblojn de ĝia membraro kaj mallonge skizas ankaŭ la historion de la societoj. La dua parto de la studo grupigas laŭ enhavo la kunvenojn: 1. festoj lige al tutlandaj eventoj, 2. kunsidoj, komuninterezaj kunvenoj, 3. kursoj, sciencopopularigaj prelegoj, 4. amuzaj aranĝaĵoj. Tiuj eventoj antaŭ ĉio celis, ke la metiistoj helpu unu la alian, ili pasigu agrablajn horojn kune kaj ili faru sian malfacilan vivon pli bela.